

11.06.2014

Varastokirjasto
PL 1710
70421 KUOPIO

Viite

Asia **Opetus- ja kulttuuriministeriön tilinpäätöskannanotto Varastokirjaston vuoden 2013 toiminnasta**

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on vastuu hallinnonalansa ohjauksesta ja valvonnasta. Valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) mukaan ministeriön on annettava vuosittain viimeistään varainhoitovuotta seuraavan kesäkuun 15. päivänä perusteltu kannanotto hallinnonalansa tiliviraston ja valtion rahaston tilinpäätöksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätös ja siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastus kertomus ja muut tiliviraston toimintaa ja taloutta sekä tilinpäätöstä koskevat selvitykset ja lausunnot antavat aihetta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tänään päättänyt valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n (7.4.2004/254) mukaisesta vuosittaisesta tilinpäätöskannanotosta Varastokirjastolle.

Tilinpäätöskannanoton laadinnassa on käytetty seuraavia asiakirjoja:

- Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Varastokirjaston välinen tulossopimus vuosille 2013 - 2016 ja voimavarat vuodelle 2013 (21.12.2012, 71/210/2012)
- Valtiontalouden tarkastusviraston opetus- ja kulttuuriministeriön tilintarkastuskertomus vuodelta 2013 ja tilintarkastajan vuosiyhteenveto (15.5.2014, 9/202/2014)
- Varastokirjaston toimintakertomus vuodelta 2013, 10.3.2014

Tilinpäätöskannanotto lähetetään virastolle myös KOTA-tietojärjestelmästä.

Ylijohtaja

Tapio Kosunen

Johtaja

Riitta Maijala

Liitteet Tilinpäätöskannanotto

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Varastokirjaston tehtävänä on vastaanottaa tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista siirrettävää aineistoa sekä asettaa se käyttöön ja näin vapauttaa tilaa kirjastoissa. Varastokirjaston haasteena kertomusvuonna oli tarvittaviin lisätiloihin liittyvät kysymykset sekä vastaanotettavan aineiston kasvu ja osin siitä johtuva käsittelemättömän aineiston (ns. rästit) lisääntyminen. Varastokirjaston voi katsoa onnistuneen tehtävässään kohtuullisesti.

Tässä tilinpäätöskannanotossa ministeriö kiinnittää huomiota lähinnä niihin tavoitteisiin, joita Varastokirjasto ei ole saavuttanut tai saavutti erityisen hyvin tai jotka opetus- ja kulttuuriministeriö on nähnyt keskeisiksi Varastokirjaston kannalta.

Toiminnallinen tehokkuus ja voimavarat

Varastokirjaston valtion vuoden 2014 talousarviorahoitus (nettomenot) oli 1 618 000 euroa. Toimintamenojen (momentti 29.40.04) siirtomäärärahat vähenivät eli vuodelle 2014 siirtyi 77 928 euroa, kun vuodelle 2013 siirtyi 90 401 euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2013 Varastokirjastolle määrärahaa 35 000 euroa aineistojen saatavuuden parantamiseen sekä 100 000 euroa aineistojen vastaanottopolitiikan kehittämiseen ja rästitien purkamiseen.

Varastokirjaston vaikuttavuus perustuu tieteellisten ja yleisten kirjastojen tilatarpeiden vähenemiseen ja sitä kautta saataviin säästöihin. Varastokirjaston palvelut ovat asiakaskirjastoille maksuttomia. Vuoden 2013 lopussa Varastokirjastoon oli siirretty kirjastoista aineistoa kaikkiaan 133 709 hyllymetriä. Uuden kartunnan ja vuoden aikana toteutettujen poistojen jälkeen aineistoa on yhteensä 80 577 hyllymetriä.

Yliopistokirjastoista aineistoa on siirretty 80 306 hyllymetriä Varastokirjastoon. Varastokirjasto raportoi, että tilansäästö yliopistokirjastoissa on vähintään 18 500 neliometriä. Yliopistojen laskennalliset säästöt ovat yliopistokirjastojen siirtojen ansiosta noin 4 miljoonaa euroa.

Tuotokset ja laadunhallinta

Toiminnan tuloksellisuutta seurataan kahdella varsinaisella tulosalueella, joita ovat aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen sekä kaukopalvelu.

Kertomusvuonna Varastokirjaston tuli kiinnittää huomiota kirjastoille annettavaan ohjeistukseen tavoitteena siirtojen tarpeellisuuden harkinta ja karsinta jo lähettäjäkirjastossa. Vuonna 2013 Varastokirjasto ottikin aineistoa vastaan edellisvuotta vähemmän (2013: 6 459 hm, 2012: 7 718 hm) tilanteessa, jossa korkeakoulujen ja niiden kirjastojen tilansäästötarpeet ovat edelleen ajankohtaisia. Varastokirjaston raportoinnin mukaan Varastokirjasto hylkäsi kertomusvuonna noin 29 %:ia siirretystä aineistosta, kun koko toiminnan aikana poistoja on ollut keskimäärin 36,2 %. Tämä kertonee aineiston vastaanotto- ja kokoelmapolitiikan onnistumisesta.

Aineistoa käsiteltiin 6 610 hm:ä, josta laskennallista rästin purkua oli 151 hm:ä. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä erillisrahoituksella aineistoa käsiteltiin 1 745 hm:ä. Vakinainen henkilöstö käsitteli aineistoa kertomusvuonna siten 4 865 hm:ä, mikä on hieman edellisvuotta enemmän (2012 toteuma: 4 691 hm). Tilinpäätöksen mukaan käsittelyä odottaa edelleen 7 277 hm:ä. Varastokirjaston raportoinnin mukaan käsittelyn yksikkökustannukset

olivat vuonna 2013 203 e/hm laskien edellisvuodesta (2012: 261 e/hm).

Kaukokopalvelutilausten määrä nousi 80 871 tilaukseen (2012: 79 448 tilausta). Kaukopalvelun kustannukset kasvoivat hieman (2013: 4,84 e/tilaus; 2012: 4,77 e/tilaus). Palvelunopeudessa pysyttiin tavoitteessa (alle vuorokausi).

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Varastokirjaston henkilötöyvuosimäärä oli vuoden 2013 lopussa 19 htv:ta kuten edellisenä vuonnakin. Henkilöstön keski-ikä laski 48,2 vuoteen (2012: 50,7 vuotta). Valtion henkilöstön keskimääräinen ikä oli 46,1 vuotta.

Sairauspoissaolojen määrä nousi edellisvuoden 12,6 pv/htv:sta 13,3 pv/hv:een ylittäen selvästi valtion keskimääräisen tason 9,0 pv/htv. Työterveyskustannukset laskivat 766 euroon/htv (2012: 896 euroa/htv). Työtyytyväisyyskyselyn tulosten keskiarvo laski 3,53:een edellisvuoden 3,62:sta (asteikko 1-5). Varastokirjaston työkuuntoon ja työtyytyväisyyden edistämiseen liittyviä toimintoja olivat muun muassa opintomatkat sekä työterveyshuollon kanssa toteutetut tyhy-hankkeet.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Tilinpäätös antaa kokonaiskuvan Varastokirjaston vuoden 2013 toiminnasta. Ministeriö toteaa, että tilinpäätösasiakirjan informaatioarvoa olisi kasvattanut tulosten ja taustalla olevien tekijöiden perusteellisempi analysointi sekä tulosindikaattorien lukuarvojen yksiköiden tarkempi merkitseminen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) ei opetus- ja kulttuuriministeriötä koskevassa vuoden 2013 tilintarkastuksessa maininnut erityisesti Varastokirjastoa. Taloudellisuutta ja tuottavuutta kuvaavien tietojen osalta ei VTV havainnut OKM:n kirjanpitoyksikköön kuuluvien virastojen tietojen luotettavuudessa olennaisia puutteita. Kyseisten virastojen antamien tietojen riittävyys on VTV:n mukaan parantunut merkittävästi verrattuna vuoden 2012 toimintakertomukseen.

3. VARASTOKIRJASTON HAASTEET JA KEHITTÄMISTARPEET

Toimenpiteistä huolimatta rästejä on edelleen yli yhden toimintavuoden käsittelyn verran. Työn tuottavuutta tulee jatkaa, mikä vähentää edelleen rästien kertymistä. Varastokirjaston tulee laatia 29.8.2014 mennessä suunnitelma rästien purkamisesta yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Varastokirjastoon sopimattoman aineiston ja kaksoiskappaleiden kerääntymisen lopettamiseksi Varastokirjaston tulee kehittää palvelusopimusjärjestelmäänsä korostaen lähetettävän aineiston ennakkoseulontaa ja tarvittaessa yhteistyössä kirjastojen kanssa luoda sanktiojärjestelmä niille kirjastoille, joiden aineisto on ohjeistuksen vastaista. Varastokirjaston tulee kirjastojen kanssa arvioida myös sitä, voisivatko kirjastot hankkia joitakin todennäköisesti erittäin harvoin tarvittavia aineistoja ulkomailta. Varastokirjaston tulee sopimuskaudella 2013-2016 varautua edelleen kirjastojen rakenteellisiin muutoksiin ja pyrkiä ennakoimaan pidemmällä aikavälillä kasvavia aineistotoimituksia.

Varastokirjaston tulee kiinnittää huomiota kaukopalvelun taloudellisuuteen.

Varastokirjaston tulee kiinnittää huomiota tilatehokkuuteen sekä käytettävissä olevien resurssien riittävyyteen ja toiminnan taloudellisuuteen, sekä varmistaa, että Varastokirjaston uudet tilat Kuopion Kirjatalo Oy:n rakennuksessa mahdollistavat aineiston vastaanoton ja käsittelyn ilman muualta kaupungista hankittuja tiloja.

Varastokirjaston on huomioitava, että hallitusohjelman mukainen tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma edellyttää

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
11.06.2014

resurssisäästöjä, joiden lisäksi hallituskaudella toteutetaan muita mahdollisia säästöjä. Varastokirjaston tulee ottaa huomioon valtion toimitilastrategia.

Erityistä huomiota Varastokirjaston tulee kiinnittää henkilöstön työhyvinvointiin, työssä jaksamiseen ja kouluttautumiseen. Varastokirjaston tulee kohdentaa edelleen toimenpiteitä sairauspoissaolojen vähentämiseksi tavoitteena korkeintaan 8 työpäivää/henkilötyövuosi.

4. MINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii tarjoamaan paremman tuen Varastokirjaston johtamisen kehittämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut vuonna 2014 rahoitusta rästien (käsittelemätön aineisto) purkamiseen. Ministeriö pyrkii mahdollisuuksien mukaan tukemaan erillisellä hankerahoituksella rästien purkamista aineistojen saatavuuden parantamiseksi.

LIITE 1

Tilinpäätöskannanotto: Tunnuslukujen toteumia 2011-2013

	2 011	2 012	2 013
Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa.			
Vastaanotetun aineiston määrä (hyllymetriä)	4 817	7 718	6 459
Kirjastoista v:sta 1989 alkaen siirretty aineisto yhteensä (hyllymetriä)	119 500	127 249	133 709
Vastaanoton kustannukset Varastokirjastolle (euroa/hyllymetri)	8,9	7,4	8,3
Tilansäästö aineistoa luovuttaneille kirjastoille m2	1 112	1 782	1 492
Tavoite: Vastaanotettu aineisto käsitellään yleensä kuuden kuukauden kuluessa saapumisesta.			
Käsitellyn aineiston määrä(hyllymetriä)	3 790	4 691	6 610
Käsittelyyn kuluva aika (kuukausia)			
- monografiat (kk)	12,7	19	18
- kausijulkaisut (kk)	<2	<6	6
Käsittelyn yksikkökustannukset (euroa/hyllymetri)	333	261	203
Tavoite: Kaukopalvelutilaukset toimitetaan vuorokauden sisällä. Palvelut ovat maksuttomia.			
Tilausten määrä (kpl)	82 529	79 448	80 871
Palvelun nopeus (tuntia)	<24	<24	<24
Asiakastytyväisyys			
- asiakaskirjastojen määrä	1 867	1 887	1 916
Palvelun kustannukset (euroa/tilaus)	4,37	4,77	4,84
Tavoite: Kirjasto kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -tyytyväisyys			
Henkilöstö (tehdyt henkilötyövuodet)	19,7	19	19
Työtyytyväisyysindeksi	3,65	3,62	3,53
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	15,9	12,6	13,3

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
11.06.2014

Henkilöstökoulutus (työpäivää/htv)	2,9	3,2	4,4
Kokonaistyövoimakustannukset (euroa/htv)	41 109	43 198	43 547